

SISÄLTÖ

JOHDANTO	6
1 MAAKUNNANSUUNNITTELU KANTA-HÄMEESSÄ	8
1.1 Maakunnan suunnittelujärjestelmä	8
1.2 Maakunnan suunnittelun vaiheet Kanta-Hämeessä	8
1.3 Maakuntakaavan laadinta	10
1.4 Aloituskvaihe	11
1.5 Tavoitevaihe	11
1.6 Valmisteluvaihe	12
1.7 Ehdotuskvaihe	13
1.8 Hyväksymiskvaihe	15
1.9 Vahvistamiskvaihe	15
1.10 Yhteenveto	16
1.11 Seutukaavojen kumoaminen	16
2 YMPÄRISTÖOLOSUHTEET	20
2.1 Luonnonympäristö	20
2.1.1 Ilmasto	20
2.1.2 Kasvillisuus	20
2.1.3 Maaperä	21
2.1.4 Vesistöt	22
2.1.5 Maisemarakenne	23
2.2 Kulttuuriympäristö	24
2.2.1 Hämläläisen kulttuuriympäristön pääpiirteet	24
2.2.2 Hämeen kulttuuriympäristön kehitysvaiheet	26
3 VÄESTÖ- JA TYÖPAIKKAKEHITYS	31
4 MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET (MAT)	34
4.1 Maakuntakaavan tavoitteiden tausta	34
4.1.1 Kansainväliset sopimukset	34
4.1.2 Euroopan unionin aluesuunnitelma, ESDP	35
4.1.3 Lainsäädännön ohjauksvaikutus	35
4.1.4. Maakuntasuunnitelman tavoitteet	36
4.2 Maakuntakaavan tavoitteet	37
4.2.1 Maakuntakaavan yleistavoitteet (Maakuntavaltuusto 27.11.2000)	37
4.2.2 Maakuntakaavan mitoitukselliset tavoitteet	37
4.2.3 Maakuntakaavan sisällölliset tavoitteet	37
4.3 Tavoitteiden toteutumisen vaikutusten arviointi	41
4.3.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	41
4.3.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	41
4.3.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	41
4.3.4 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiahuoltoon sekä liikenteeseen	42
4.3.5 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	43
4.3.6 Haitallisten vaikutusten vähentäminen	43

5 MAAKUNTAKAAVAN ALUEIDENKÄYTTÖSUUNNITELMAN PERUSTELUT **44**

5.1 Maakuntakaavan sisältö ja ratkaisut **44**

5.1.1 Alue- ja yhdyskuntarakenne ja sen kehitys 44

5.1.2 Alueiden käytön periaatteet 48

5.1.3 Rakennus- ja asutokannan kehitys 49

5.1.4 Maakuntakaavan mitoitus 50

5.2 Maakuntakaavan toimialojen sisältö ja ratkaisut **58**

5.2.1 Yleistä 58

5.2.2 Asuminen 58

5.2.3 Keskustatoiminnat ja palvelut 67

5.2.4 Elinkeinot 73

5.2.5 Liikenne 79

5.2.6 Tekninen huolto 92

5.2.7 Energiahuolto 100

5.2.8 Erytystoiminnat 105

5.2.9 Luonnonvarat 106

5.2.10 Vapaa-aika ja virkistys, reitit 118

5.2.11 Luonnonsuojelu 125

5.2.12 Kulttuuriympäristö 134

5.3 Aluevarausuunnitelman yhteenveto ja aluekohtaiset perustelut **153**

6. MAAKUNTAKAAVAN KOKONAISVAIKUTUKSET **161**

6.1 MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI **161**

6.1.1 Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin menetelmät ja lähtökohdat 161

6.1.2 Maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointi 162

6.1.3 Maakuntakaavan suhde YVA-lain mukaisiin hankearviointeihin 166

6.1.4 Maakuntakaavan suhde Natura 2000-verkoston alueisiin 167

6.2 KESKEISET OHJELMAT, SUUNNITELMAT JA SELVITYKSET **169**

6.2.1 Luonnon- ja kulttuuriympäristön suunnittelua koskevat kansalliset ohjelmat 169

6.2.2 Maakunnalliset toimialaselvitykset ja suunnitelmat 170

6.2.3 Kuntien yleiskaavat 176

LIITTEET

Liite 1 Kuntien yleiskaavoitustilanne 2004 **178**

Liite 2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (vat) **183**

JOHDANTO

Maakunnan kehittämistyö jakaantuu kahteen lakisääteiseen osaan: aluesuunnitteluun ja aluekehittämiseen. Maakunnan suunnittelun tehtäviin kuuluu maakuntasuunnitelman, maakuntakaavan ja maakuntaohjelman laadinta. Toimintaa ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki sekä laki alueellisesta kehittämisestä. Aluesuunnittelulla ja maakuntakaavalla luodaan puitteita maakunnan fyysistä lähtökohdista aluekehittämiselle ja toimivalle aluerakenteelle. Keskeisenä tavoitteena tässä työssä on maakunnan asukkaiden elinmahdollisuuksien ja elämisen tason turvaaminen ja parantaminen.

Maakuntakaavalla luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle, edistetään maakunnallisesti tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä, alueiden käytön ekologista kestävyyttä, ympäristön- ja talouden kannalta kestäviä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyitä, vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväää käyttöä, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistämistä, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista ja virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyden turvaamista. Keskeistä on turvata alueiden käytön taloudellisuus ja se ettei maakuntakaavasta aiheudu kohtuutonta haittaa. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus sekä suunnittelun laatu, vuorovaikutus ja avoin tiedottaminen.

Kanta-Hämeen maakunta sijoittuu valtakunnallisesti keskeiselle alueelle Etelä-Suomessa, jossa taloudellinen kehitys, väestömäärän kasvu ja yhdyskuntarakenteen

muutokset ovat voimakkaita. Maakunta sijoittuu Etelä-Suomen liittouman alueelle. Maakunta on osa OECD:n selvityksessä määriteltyä Helsingin metropolialuetta, joka liittää maakunnan tiiviisti Uuteenmaahan ja Päijät-Hämeeseen. Maakunnan keskeinen aluerakenteellinen kehittämisvyöhyke on Helsinki-Hämeenlinna-Tampere-vyöhyke, joka yhdistää maakunnan tiiviisti Pirkanmaan ja Länsi-Suomen liittouman alueeseen. Maakunnan hyvään sijaintiin ja rikkaaseen ja monipuoliseen ympäristöön tukeutuen maakuntaa kehitetään vetovoimaisena asuinmaakuntana, kilpailukyisenä yritysten sijoitusalueena ja houkuttelevana vapaa-ajan maakuntana.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelma-alueiden käytöstä maakunnassa. Se on maankäyttöä koordinoiva ja erilaisia viranomaisten maankäyttösuunnitelmia yhteen sovittava suunnitelma. Maakuntakaavaa varten on laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaava on käynyt laajan tavoitevaiheen keskustelun sidosryhmäneuvotteluineen, seutukuntafoorumeineen ja asukastilaisuuksineen. Näiden pohjalta on hyväksytty maakuntakaavan tavoitteet. Valmisteluvaiheessa maakuntakaavaluonnos ja ehdotusvaiheessa maakuntakaavaehdotus on käynyt läpi laajat kuulemis-, nähtävillä olo- ja lausuntokierrokset, miltä pohjalta lopullinen maakuntakaavaehdotus valmistui maakuntavaltuuston lopullista hyväksymispäätöstä varten.

Kehityksen ennakkointi vaatii jatkuvaa maankäytön suunnittelua, johon maakunnallisessa maankäytön suunnittelussa on varauduttu. Kanta-Hämeen maakuntaan on vuodesta 1979 lähtien laadittu 7 seutukaavaa

viidessä eri vaiheessa. Maakuntakaava on kuudes vaihe ja kolmas kokonaisremontti 25 vuoden suunnittelujaksolla. Lähtökohtana kaavoitukselle on ollut Kanta-Hämeen runkokaava, joka valmistui 1969 ja valtuustokausittain vuodesta 1975 lähtien laaditut kokonaissuunnitelmat ja maakuntasuunnitelmat. Maakuntakaavan yhteydessä kumottiin voimassa olevat seutukaavat, joka sisältää maankäyttöratkaisuja 2.-, 3.-, 4.-, ja 5.-vaiheen seutukaavoista.

Maakuntakaava on laadittu kokonaisuusmaakuntakaavana, joka sisältää alueita noin 1400 neliökilometriä eli 25% maakunnan maa-alasta. Maakuntakaavan valkoiseen alueeseen sijoittuu lisäksi osa-alueita, tie- ja linjaverkkoa. Seutukaavaan nähden alueiden määrä on lisääntynyt noin 300 neliökilometrillä.

Maakuntakaavan laatimisesta Hämeen liiton virastossa vastasi aluesuunnitteluyksikkö. Maakuntakaava-prosessia johti aluesuunnittelupäällikkö Hannu Raittinen ja samalla hän vastasi alue- ja yhdyskuntarakenteen, erityismaankäytön ja elinkeinojen, vapaa-ajan luonnonvarojen sekä luonnon-suojelun kysymyksistä, maakuntakaava-arkkitehti Minna Seppänen vastasi tiedotuksesta ja rakennetun ympäristön ja kulttuuriympäristön kysymyksistä, erityisasiantuntija Harry Tast vastasi liikenteestä, maakuntainsinööri Heikki Pusa teknisestä huollosta sekä maakuntainsinööri Sirpa Somerpalo paikkatietojen hallinnasta sekä maakuntakaavakartasta.

Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä keväällä 2001 aloitusvaiheen aikana. Maakuntakaavan lähtökohdista ja tavoitteista käytiin

sidosryhmäneuvottelut ja julkinen keskustelu 2001 ja 2001 tavoitevaiheessa. Maakuntakaavan valmisteluaineisto ja maakuntakaavaluonnos oli nähtävillä ja lausuntokierroksella keväällä 2003. Maakuntakaavaehdotus oli virallisesti nähtävillä ja lausuntokierroksella helmi-maaliskuulla 2004. Maakuntakaava hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 29. 11. 2004. Maakuntakaava vahvistettiin valtioneuvostossa 28. 9. 2006, jolloin kaava myös astui voimaan. Maakuntakaavan vahvistamispäätöksestä valittiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. KHO antoi päätöksensä valituksista 28. 12. 2007, jolloin maakuntakaava sai lopullisen lainvoiman.

Hämeenlinna 23. 10. 2006
MAAKUNTAHALLITUS

Aarne Kauranen
maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Juhani Honka
maakuntajohtaja